

Благодійний фонд
ІНСТИТУТ
РАНЬОГО
ВТРУЧАННЯ

Національна Асамблея
людей з інвалідністю України
www.nau.org.ua

HealthProm

Ensuring vulnerable children have the best start in life

БАТЬКАМ

ПРО РАННЄ ВТРУЧАННЯ

ПОСЛУГУ, ЯКА ЗМІНЮЄ ЖИТТЯ

HealthProm

Ensuring vulnerable children have the best start in life

HealthProm – громадська організація, що знаходиться в Лондоні, понад 30 років працює з місцевими партнерами в країнах, що раніше входили до складу Радянського Союзу, а також в Афганістані. Основною метою діяльності організації є те, щоб у вразливих дітей був найкращий старт у житті.

Благодійний фонд «Інститут раннього втручання» (Харків) відіграє провідну роль у впровадженні раннього втручання в Україні. Понад 14 років надає послуги з раннього втручання відповідно до міжнародних стандартів. Фонд підтримує дослідження, видає публікації, працює з медіа, а також усіма можливими способами залучає батьків до обговорення політики впровадження раннього втручання з метою поширення філософії раннього втручання і зміни ставлення до дітей з інвалідністю.

Національна Асамблея
людей з інвалідністю України
www.naiu.org.ua

Національна Асамблея людей з інвалідністю України (НАІУ) – найбільш впливова коаліція організацій людей з інвалідністю, яка об'єднує 118 організацій (у тому числі 20 «батьківських» НГО). У 2007 році їй було надано формальну роль «монітора» з питань дотримання прав людей з інвалідністю в державній політиці.

для кожної дитини

Рекомендації щодо висвітлення теми раннього втручання і проблем дітей із порушеннями розвитку були розроблені за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). Думки, висловлені в публікації, не обов'язково відображають політики та погляди ЮНІСЕФ.

БАТЬКИ ЗА
РАННЄ ВТРУЧАННЯ

Більш детальну інформацію можна знайти:
www.rvua.com.ua
www.ei.kharkov.ua
www.naiu.org.ua – розділ ПРОЕКТИ,
Програма «Батьки за раннє втручання в Україні».

БАТЬКАМ ВІД БАТЬКІВ ПРО РАННЄ ВТРУЧАННЯ

Мами і татусі, тут ви знайдете інформацію про нову послугу, яка змінила життя наших сімей...

Дозвольте представитися, ми – батьки! Батьки чудових, неповторних, улюблених дочок і синів. Чекаючи своїх малюків, ми були впевнені, що вони будуть найрозумнішими, найкрасивішими, найздоровішими, най-най... І ось, ми стали батьками. Приємні клопоти і турботи, прогулянки, купання, годування, пелюшки, брязкальця. Але щось пішло не так...

У певний момент хтось із нас помітив, що наш малюк відрізняється розвитком від своїх ровесників. А хтось знав із самого початку, що поставлений з народження діагноз означатиме проблеми з розвитком. Кожен із нас назавжди запам'ятав той день, коли вперше почув діагноз своєї дитини. Страх і тривога, жах і відчай, і багато-багато переживань та емоцій, що ж тепер робити і як жити далі?

Слова цієї мами близькі та зрозумілі кожному з нас:

«І так важко було... І руки опускалися... Взагалі хотілося під поїзд йти... хотілося повіситися, хотілося пігулок напитися і взагалі... Я відчувала себе винуватою... в тому, що ось так сталося, що у мене дитина – інвалід...»

Ганна, мама Сашка, 10 років

Так, так було і з нами, батьками дітей з порушеннями розвитку (ПР), доти, поки ми не познайомилися з послугою раннього втручання (РВ), яка якісно відрізнялася від інших пропонувананих нам послуг.

Саме тоді, отримуючи послугу РВ, з'явилось чітке усвідомлення і розуміння того, що немає нічого ціннішого за людське життя, що кожна дитина – цікава і гарна абсолютно особливо, по-своєму. Ми любимо наших найдорожчих, найбажаніших і неповторних чад, незалежно від їх навичок і вмінь. І тепер ми знаємо, що щастя сім'ї не залежить від того, які порушення розвитку є у дитини.

Багато з нас сумнівалися, як можна бути щасливим за наявності проблем і труднощів! Адже спочатку потрібно все виправити, а тільки потім можна буде спокійно видихнути і почати жити звичним життям. А якщо все ж щось не вийде виправити? Життя втрачене? Виявляється, ні. Можна і потрібно просто жити!

Повірте, ми не відразу дійшли цього.

«Нам допомогли в розвитку дитини. В першу чергу, в психологічній підтримці. Ми зрозуміли, що ми не одні, і є й інші родини... І батькам корисно бачити таких же дітей, як і у них. Мені здається, що батьки якось до цього звикають і в соціум входять зі своєю проблемою спокійніше...»

Наталя, мама Альоші, 7 років

Ми досить добре знаємо, як може бути важко без підтримки та допомоги, і в разі простого занепокоєння з приводу розвитку дитини, і якщо у неї вже є очевидна, обумовлена

діагнозом, значна затримка в розвитку. Але ми також добре знаємо, як долати труднощі, ставати сильнішими, коли поруч надійна команда професіоналів, які знають відповіді на питання і які разом з батьками знаходять оптимальний варіант вирішення проблеми.

Нам пощастило отримати послугу раннього втручання – послугу, створену, щоб допомогти батькам, таким, як ми, у складний період життя наших сімей. Ми написали цей буклет, щоб пояснити, що таке РВ, і чому ми хочемо, щоб ця послуга стала доступною і іншим сім'ям у нашій країні.

У 2016 році сформувався батьківський рух «Батьки за раннє втручання в Україні». Батьки в різних регіонах України усвідомили важливість РВ і працюють разом із фахівцями та політиками, щоб впровадити цю послугу. Використовуючи різні способи, ми пояснюємо іншим батькам, як вони можуть донести потребу в РВ: представникам влади, фахівцям та іншим батькам.

Ми сподіваємося, що ви приєднаєтеся до нашого руху і знайдете в цьому буклеті інформацію, яка підвищить вашу обізнаність про РВ і буде корисна в будь-якій активній діяльності з просування послуги РВ

ЗМІСТ

1. Факти про РВ.
2. Пояснення РВ фахівцями та батьками.
3. Як розвивається РВ в Україні.
4. Що батьки можуть зробити для розвитку послуги РВ.
5. Індикатори послуги РВ.

ЩО Ж ЦЕ ТАКЕ – РАННЄ ВТРУЧАННЯ?

РАННЄ ВТРУЧАННЯ – це спеціально організована система психологічної, соціальної, медичної і педагогічної допомоги сім'ям, які виховують дітей від народження до чотирьох років із порушеннями розвитку або ризиком їх появи, спрямованої на розвиток дитини і нормалізації життя її родини.

Це визначення, яке існує на сьогодні, а ми хочемо розповісти вам, яким раннє втручання було для нас.

РВ – ЦЕ ІНША МОДЕЛЬ ДОПОМОГИ

РВ – послуга, яка не має аналогів в Україні, заснована на біо-психо-соціальній моделі, яка враховує стан здоров'я, але спираючись на можливості, сильні сторони й інтереси дитини, зосереджена на її самостійності і щоденній активній участі в житті своєї родини, суспільства. У фокусі послуги знаходиться не тільки розвиток дитини, але і підтримка батьків, підвищення якості життя сім'ї в цілому.

РВ – ЦЕ РОБОТА БАТЬКІВ І ФАХІВЦІВ У ПАРТНЕРСТВІ

Безумовно, фахівці володіють знаннями, які важливі та необхідні в роботі з маленькими дітьми та їхніми родинами. А ми, як батьки, теж є експертами, володіємо безцінною

інформацією про своїх дітей – як вони гуляють, грають, їдять, відпочивають, що їм подобається, не подобається тощо. Саме об'єднання знань професіонала та мами чи батька підвищує ефективність допомоги нашим дітям.

Участь нас, батьків, на всіх етапах, починаючи з моменту формування мети програми і до аналізу отриманих результатів, – це відмінна риса послуги РВ.

РВ – ЦЕ РОЗУМІННЯ, ЩО ДИТИНА – ОСОБИСТІТЬ ІЗ САМОГО НАРОДЖЕННЯ

Ми всі різні й особливі. І ми всі рівні і маємо право на повагу та прийняття.

І наші діти, незважаючи на маленький вік, на ті чи інші особливості, перш за все – діти, у яких є свої бажання, звички, характер.

РВ – ЦЕ ФУНДАМЕНТ ІНКЛЮЗІЇ

Інклюзія починається не в садку і школі, а з самого народження.

Отримання послуги РВ з самого раннього віку дитини допомагає батькам швидше повірити в свої сили й усвідомити, що включення сім'ї з дитиною з ПР в усі сфери життя суспільства – це закономірний процес. Чим раніше сім'я усвідомлює це, тим швидше та легше пройде процес адаптації і соціалізації. Незалежно від особливостей розвитку всі діти мають абсолютно рівні

права. «Конвенція ООН про права дитини», ратифікована Україною в 1991 році, гарантує це.

РВ – це перша сходинка соціальної інклюзії в житті наших дітей. Досвід сімей, які отримали послугу, підтверджує це.

РВ – ЦЕ ДОПОМОГА ЯКОМОГА РАНІШЕ

У послугу РВ сім'ї приходять настільки рано, наскільки це можливо, тому що перші 1000 днів життя малюка – найважливіші. Саме в цей період швидкість формування нових нейронних зв'язків найбільш висока. Нейропластичність мозку дає шанс нашим дітям мінімізувати порушення.

Ми знаємо, що допомога на ранніх етапах важлива не тільки дитині, а й самим батькам. Чим раніше батьки її отримують, повірять у себе і впораються з емоціями, тим швидше й ефективніше вони долучаться до процесу підтримки розвитку дитини. Малюк відчуває стан мами і тата. І це впливає на його розвиток.

Як жити і розвивати малюка, у якого є ПР, питання не з легких. І власний досвід не завжди може дати відповідь. Але спільна робота батьків і фахівця в команді дає можливість вчасно знайти відповіді і рішення у ситуації, що склалася.

РВ – ЦЕ ТРИВАЛА І БЕЗПЕРЕРВНА ДОПОМОГА

Ми прийшли до Центру і отримували послугу РВ довго, протягом кілька років, безперервно. Наші діти росли, змінювалися їхні потреби, та й наші, батьківські, потреби теж змінювалися. Допомога в послугі РВ була завжди актуальною, тому що вона завжди відповідала нашим запитам і відгукувалася на всі зміни. Ми ставали компетентнішими та впевненішими. Допомога в розвитку дитини була регулярною, а «не курсами». Це дійсно було корисно й ефективно для нас і наших дітей.

РВ – ЦЕ МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КОМАНДА ФАХІВЦІВ

Навколо наших дітей часто є багато фахівців. Кожен із них готовий давати нам поради та рекомендації, але часто ці рекомендації суперечать одна одній. І виходить, що їх абсолютно неможливо реалізувати одночасно. У РВ міждисциплінарна команда фахівців, в якій є психолог, лікар, фізичний терапевт, логопед, визначає одну мету і працює над нею. Навіть якщо з нами працює один фахівець, ми знаємо, що в своїй роботі він використовує знання всієї команди різнопрофільних фахівців.

Участь нас, батьків, у команді фахівців на всіх етапах, починаючи з найпершої зустрічі, з моменту формування мети роботи і до аналізу отриманих результатів, – це важливо і ефективно, і комфортно для нас.

РВ – ЦЕ ДОПОМОГА В ПРИРОДНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Очевидно, що ПР наших дітей можуть викликати труднощі в самих різних справах і в самих різних місцях. Тому, відповідаючи на потреби сім'ї, фахівці РВ працюють з малюком і його оточенням не тільки традиційно в Центрі, а й удома, на вулиці, в магазині, дитячому садку тощо. Іноді звичайні справи ставали для нас справжнім випробуванням: нагодувати дитину, викупати, погуляти на вулиці, сходити в магазин або гості. Ми не знали раніше, що і з цими питаннями можна звертатися до фахівців. Тепер ми знаємо, що звертатися до фахівця РВ точно можна і потрібно!

Наукові дослідження і практика роботи показують, що розвиток дитини швидше й ефективніше відбувається в природному середовищі. Там власний інтерес і мотивація дитини стимулюють її багаторазово використовувати навіть складні для неї речі, що покращує її різні навички.

Ми, мами і татусі, буваємо з нашими дітьми більше за всіх, і ми можемо допомогти малюкові освоїти навик і впоратися з труднощами. Все, що ми обговорюємо під час зустрічі з фахівцем, ми застосовуємо протягом усього тижня до наступної зустрічі.

РВ – ЦЕ НАУКОВО-ДОКАЗОВА ПРАКТИКА

Для нас важливо, що послуга РВ спирається на багаторічну міжнародну науково-доказову базу й узгоджені чіткі стандарти. Вона вже знайшла широке застосування в країнах Європи, Південної та Північної Америки, Австралії, Африки. Різні моделі РВ працюють у Грузії, Молдові, Білорусі, Росії. Створюється послуга РВ у Таджикистані, Казахстані.

На нашу думку, для просування послуги РВ в Україні дуже важливо, щоб фахівці, батьки та представники органів влади мали загальне розуміння послуги РВ. Для цього ми зібрали інформацію про РВ із уст фахівців РВ і з уст батьків, які її отримували. І цей матеріал ми наводимо нижче в таблиці.

ПОЯСНЕННЯ РВ ФАХІВЦЯМИ ТА БАТЬКАМИ

Фахівці РВ кажуть...

Батьки (клієнти РВ) кажуть...

**Клієнтом послуги РВ може бути сім'я,
яка виховує дитину від народження
до 4 років:**

- ★ котрій поставили діагноз, що супроводжується затримками в розвитку, незалежно від ступеня тяжкості;
- ★ у якій виявлено затримку в розумовому, моторному, соціально-емоційному, комунікативному розвитку;
- ★ яка належить до соціальної групи ризику;
- ★ яка відноситься до групи біологічного ризику

«У пологовому будинку ми з чоловіком підписали відмову... Я не могла повернутися додому з такою дитиною. З діагнозом, який ніколи не зняти. Але була лікар, жінка. Це вона запросила до мене батьків з Центру раннього втручання. І вони допомогли мені уникнути найстрашнішої помилки в моєму житті. Так, потім було багато чого... Але сьогодні – я щаслива мама чарівної дівчинки! Нам пощастило, що раннє втручання втрутилося вчасно...»

Тетяна, мама Христини, 6 років

«Діагнозу на той момент не було. А затримка вже була. Катя у свої два роки вимовляла тільки склади й уникала спілкування з дітьми. Я була в розпачі, не розуміла, з чого почати, як допомогти Каті розвиватися і наздогнати однолітків. Знайомі та деякі фахівці говорили: «Почекайте, до трьох років, виговориться». Але я не хотіла чекати. На щастя, я звернулася до Центру РВ, де були фахівці, які працюють з дітьми з самого раннього віку, і не тільки з тими, у кого є діагноз»

Світлана, мама Каті, 2 роки 8 місяців

Реалізація Програм РВ відбувається в природному середовищі, використовуючи щоденні рутини

Встановлено, що маленькі діти краще вчаться, якщо вони можуть практикувати нові навички в межах тієї діяльності, в якій вони будуть у подальшому їх використовувати, і в тих місцях, де вони зазвичай це роблять

«Я зрозуміла, що основне втручання відбувається тоді, коли фахівців немає поруч. Коли фахівець йшла, я точно знала, що я буду робити до наступної зустрічі... Марійці ніяк не вдавалося взяти маленькі предмети пальчиками. У нас з фахівцями з'явилася ідея – тренувати дрібну моторику можна під час приготування їжі. Так і зробили. Нарізані овочі було зручно брати, а, крім того, це ще й смачно. В результаті – сім'я не залишилася голодною, а Марійка потренувалася. Ми обидві отримали масу задоволення, займаючись разом простою, але корисною справою. І наступною нашою спільною стравою був яблучний пиріг...»

Галина, мама Марійки, 2 роки 7 місяців

Сімейноцентрованість у РВ

Послуга спирається на цінності і можливості сім'ї.

«Іллюшу ніколи не розглядали окремо від нас з чоловіком і старшої дочки. У нас обов'язково запитували: а чого хочемо ми, в чому у нас труднощі, що важливо для нас всіх, а не тільки для сина. Було несподівано і приємно, що подальша робота над проблемами будувалася на наших можливостях, не за шаблоном. Знаєте, від такого підходу всі виграють: і дитина розвивається, і вся сім'я живе, а не існує»

Ольга, мама Іллюші, 1 рік 2 місяці

Команда фахівців в послугі РВ та міждисциплінарність

Послугу РВ надає команда фахівців:

- ★ фізичний терапевт;
- ★ логопед;
- ★ психолог;
- ★ лікар (педіатр, дитячий невролог і ін.);
- ★ координатор послуги

«Мені сказали, що у РВ з нами працюватиме команда фахівців, а на занятті була тільки логопед. Я здивувалася..., а де інші?! Не відразу я зрозуміла, що вона, ну, як би представник команди. Різні фахівці одночасно працювали над нашою проблемою: шукали причину, проводили різні оцінки та думали, як краще зробити. І коли логопед працювала з нами, вона вже робила те, що вирішила вся команда. Важливо, що і ми з чоловіком завжди були частиною цієї самої команди. Для нас це багато значило...»

Ірина, мама Михайлика, 3 роки 3 місяці

Партнерство батьків і фахівців у послuzі РВ

В технології РВ батьки дитини є членами команди раннього втручання і беруть активну участь на всіх етапах.

«Для мене це було так незвично – розмовляти з фахівцем «на рівних». Я задавала питання, висловлювала сумніви, якщо ідеї фахівців мені здавалися нереальними... Я була вражена сама, як багато я знаю про свою дитину і як багато я вже пробувала. Разом із фахівцями ми шукали ідеї. Думали, чому щось працює, а щось – ні. Для батьків і фахівців однаково важливі і необхідні досвід і знання один одного»

Альона, мама Кості, 2 роки 2 місяці

Функціональний підхід у послuzі РВ

Послуга спрямована на навчання дитини тих умінь і навичок, які підвищують компетентність та участь дитини в щоденних активностях, актуальних в певний період часу. А також на навчання батьків, як розвивати ці навички в природному для дитини середовищі

«А ось навіщо людині вміти рахувати? У магазин ходити, і не тільки.... Ми не вчимося чогось, щоб просто вміти. Важливо це вміння використовувати на практиці. Зазвичай дивляться на діагноз, а потім на дитину. І програми пропонують стандартні,

за діагнозом. А тут було інакше. Разом із фахівцями ми дивилися, що дитина вміє. Моя конкретна дитина. Дуже детально! І виявилось, що вона орієнтується за моїми жестами. А я жести використовувала неусвідомлено, іноді покажу рукою, а іноді – ні. Коли я це побачила, то стала прицільно користуватися жестами завжди, дитина стала мене розуміти, а потім сама почала ними користуватися. Уже пальчиком показує і в очі дивиться. Нас навчили того, що потрібно вже сьогодні. Не абстрактних речей, а максимально практичних. Так і в ранньому втручанні – у дитини розвивають ті навички, які потрібні дитині кожен день, які вона зможе застосовувати у повсякденному житті»

Алла, мама Олега, 2 роки

Науковість і доказовість послуги РВ

Послуга спирається на міжнародну науково-доказову базу, використовуються науково обґрунтовані методи та технології роботи

«У нас був грамотний педіатр. Вона ніколи не радила нам спробувати те, що не мало під собою серйозного обґрунтування, підтвердження ефективності. І коли вона направила нас до Центру РВ, ми вирішили спробувати, хоча нічого не знали про це. Так, технологія цікава. Вона нова для нашої країни, хоча, як я зрозуміла, у всьому світі давно вже застосовується... В послугі ми вже десь більше року»

Ніна, мама Богдана, 1 рік 8 місяців

Доступність послуги РВ

Послуга РВ – це тривалий безперервний супровід сім'ї. Родині потрібно зустрічатися з фахівцями РВ 1–2 рази на тиждень. Тому Центр РВ повинен перебувати в безпосередній близькості від сім'ї. Послуга має бути фінансово доступною

«Звичайно, коли все поруч – це дуже зручно. Особливо, коли дитина зовсім маленька. На дорогу витрачається менше сил – і маминих, і дитячих. Часу більше залишається. Ефективність занять вище, адже не втомилися від довгих переїздів. Шкода, що не скрізь є Центри раннього втручання...»

Ганна, мама Ксенії, 2 роки 1 місяць

Послуга надається:

- ★ у Центрі РВ;
- ★ під час домашніх візитів

«У Центрі Андрій поведився просто чудово. Але варто було нам прийти додому, все поверталось ... Він не слухав нас і не виконував навіть найпростіші речі. Коли ми обговорювали з фахівцями наші складності, ми прийняли рішення, що вони приїдуть до нас з домашнім візитом. Це було класно! Фахівці в реальній обстановці побачили, що може бути причиною. Потім ми прибрали іграшки, залишивши тільки декілька... Завдяки відеозйомці ми змогли побачити та змінити деякі моменти в нашій поведінці. І, знаєте, спрацювало! Тепер ми йдемо гуляти без плачу і одягаємося теж швидко. Виявляється, що все взаємопов'язано...»

Дмитро і Ольга, батьки Андрія, 2 роки 5 місяців

«Для мене важливо було зустрічатися з фахівцями не тільки під час домашніх візитів, але і в Центрі, оскільки там я змогла побачити й інших мам. Я бачила вже дорослих дітей. Це була теж підтримка. Таким чином, я знаходила якісь відповіді для себе. Не відчувала себе самотньою...»

Олександра, мама Аліни, 1 рік 5 місяців

«У нас – проблема з годуванням, тому «домашні візити» для нас – це дуже актуально. Фахівці допомогли правильно організувати його...»

Світлана, мама Ксенії, 8 місяців

Послуга РВ надається через:

- ★ індивідуальні зустрічі з сім'єю;
- ★ групові зустрічі з сім'ями;
- ★ зустрічі з батьками

«І тут я побачила, що, виявляється, є інша методика. Грати – це ще і розвивати! Саме через гру я навчилася зацікавлювати Аню і заохочувала її робити щось нове. Мене навчили, що робити з дитиною у звичайній обстановці. Ми так кольори почали вчити – на кухні, по овочах і фруктах. Ми зрозуміли, що не обов'язково мати спецобладнання, дорогі іграшки... Мене дуже приваблює доступність підходів до занять з дитиною»

Вікторія, мама Ані,
2 роки 11 місяців

«Ми вже ходимо в дитячий садок майже півроку. І, якщо чесно, без допомоги фахівців РВ було б важко. У них є такі групові заняття. Малюки, які готуються йти до садочка, приходять, так би мовити, у «міні-дитсадок». Це коли дітки в групі вчаться бути без мам з іншими дітьми, грають один із одним, чай з печивом п'ють, завдання виконують. А для нас із чоловіком це було теж, ой, як корисно. Це був наш перший досвід, як відпустити своє чадо. Не просто виявилось...»

Аліна, мама Даші, 4 роки

«Коли мене запросили на зустріч зі спеціалістами без дитини, чесно, я здивувалася. Там мене запитали, як проходить наш звичайний день. Так, як він проходить у всіх. Прокинулися, думаю, як годувати, чим годувати, поїли, потім ще поїли і ще погуляли, і спати лягли. Ось займатися їздимо. Півтори години говорили. І поплакала, і здивувалася. Виявляється, що у нас так багато всього, і радості багато. З'ясувалося, що так багато чого дочка навчилася, і це я її навчила. Рік тому зовсім інше життя було. Навіть не знала раніше, що це так важливо...»

Інна, мама Дарини, 1 рік 3 місяці

Соціалізація в послугі РВ

Включеність дитини та її сім'ї в життя своєї громади – одна з основних цілей послуги РВ. РВ – це перша сходинка соціальної інклюзії

«Коли були в Програмі, ми з дружиною поступово почали розуміти, усвідомлювати, що незалежно від порушень розвитку нашої дочки вона може, більш того, має абсолютне право на повноцінне життя в суспільстві. Друзі, подорожі, розваги, садок, школа... Адже наші особливості – це не причина відмовитися від усього. І ми зрозуміли, що і наше життя не закінчилося. Ми перестали соромитися своєї дитини. Після Програми РВ ми пішли у дитячий садок, хоча раніше і не мріяли про це. Добре ще й те, що фахівці РВ прийшли у садок і консультували вихователів. У нас була м'яка адаптація...»

Ігор, тато Насті,
3 роки 10 місяців

ЯК РОЗВИВАЄТЬСЯ РВ В УКРАЇНІ

Численні зарубіжні дослідження, практичний досвід фахівців, соціальна активність і солідарність батьків, які виховують дітей з ПР, привели до виникнення концепції РВ як найбільш ефективної та всеохоплюючої форми допомоги сім'ї та дитині. Послуга має наукову обґрунтованість і багато років успішно застосовується в усьому світі.

В Україні послуга РВ організована та стабільно надається локально на базі кількох організацій в таких містах, як Харків, Львів, Одеса й Ужгород, і внаслідок своєї локалізації поки що є доступною обмеженому колу людей.

Міжнародні організації підтримали розвиток РВ за межами цих регіонів. Так, у Дніпрі, Запоріжжі, Харкові, Луганську та Донецьку Міжнародний дитячий фонд ЮНІСЕФ організував початкову підготовку фахівців у галузі РВ. Європейський Союз (ЄС) надає підтримку Уряду України в розробці правил і правових положень для впровадження РВ на державному рівні.

Український уряд усвідомив необхідність абсолютно нового підходу допомоги сім'ям з дітьми з ПР. І на сьогодні вже прийнято низку документів, спрямованих на поліпшення якості життя дітей з ПР шляхом упровадження послуги РВ в Україні.

13 квітня 2017 року між профільними міністерствами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами був підписаний Меморандум про взаєморозуміння в створенні Платформи та вироблення єдиних підходів формування системи РВ в Україні.

З осені 2016 року батьками – учасниками батьківського руху в Дніпровській, Запорізькій, Донецькій, Луганській, Харківській, Вінницькій, Одеській, Львівській областях та на Закарпатті проводяться заходи з метою адвокації послуги РВ.

ЩО БАТЬКИ МОЖУТЬ ЗРОБИТИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПОСЛУГИ РВ?

На сьогодні нас багато – учасників Програми «Батьки за РВ в Україні», тих, хто зацікавлений в організації та просуванні послуги, незалежно від того, чи всі ми її отримували.

У рамках Програми було проведено соціологічне дослідження «Прислухаючись до голосів батьків», яке виявило невідповідність дійсних потреб сімей з дітьми з ПР і пропонованих послуг цієї категорії; зібрано історії життя сімей, що мають дітей з ПР; проведено тренінги, спрямовані на підсилення батьків у сфері захисту прав своїх дітей.

У містах батьківські організації об'єднуються і формують регіональні платформи на підтримку розвитку РВ, де батьки і фахівці разом беруть участь в адвокації РВ.

Інформацію про наявні регіональні батьківські платформи можна знайти на сайті **www.rvua.com.ua**

Крім інформування про актуальність послуги РВ, застосування своїх зусиль на розвиток Центрів РВ на регіональному рівні, батьки і батьківські організації можуть відігравати

ключову роль в оцінюванні того, чи відповідає нова послуга РВ базовим принципам і показникам послуги.

Щоб зрозуміти, чи є пропонований сервіс послугою РВ, нижче наведений список основних індикаторів РВ.

ІНДИКАТОРИ ПОСЛУГИ РВ

1. Послуга доступна для дитини з самого народження, тобто від 0 до 4 років – саме з цим віком працюють у Центрі раннього втручання.
2. Клієнтами послуги РВ є сім'ї, в яких ростуть діти і з ризиком (біологічним, соціальним) виникнення порушення розвитку, і якщо вже є в наявності порушення розвитку різного ступеня тяжкості, та зі статусом інвалідності.
3. В послугі РВ батьки дитини є партнерами з фахівцями: вони беруть активну участь на всіх етапах роботи і відчують себе членами команди навколо своєї дитини. Батьки зазначають значне зростання своєї компетентності в питаннях розвитку і навчання дитини.
4. Послугу РВ надають «за» рекомендацією фахівця і «без» неї. Занепокоєння батьків з приводу розвитку дитини – вже підстава для звернення до служби.
5. Послуга спрямована на навчання дитини умінь і навичок, які підвищують її компетентність у щоденних справах. Батьки сприяють активності і участі дитини в повсякденному житті сім'ї. Вони зазначають, що дитина стає більш самостійною.
6. У фокусі послуги РВ: соціалізація сім'ї і дитини. Родині якомога раніше допомагають налагодити контакт з інши-

ми сім'ями. Дитині допомагають будувати відносини з од-
нолітками й іншими дорослими.

7. Послуга РВ зосереджена на якості життя сім'ї загалом. Батьки бачать, що якість життя сім'ї поліпшується, тому що послуга вирішує складності, які виникають у сім'ї та дитини у їх звичайний день (прогулянка, їжа, гігієна тощо).
8. У послугі РВ допомога надається міждисциплінарною командою фахівців. Різнопрофільні фахівці працюють над однією, спільно поставленою метою і користуються однією документацією. Батьки розуміють, що їхні думка і досвід враховуються, і вони є частиною команди.
9. У послугі РВ батьки або інші члени сім'ї отримують інформацію, необхідну для захисту прав та інтересів своєї дитини і своєї сім'ї.
10. У послугі РВ використовують для розвитку дитини вже наявні у сім'ї ресурси. У разі необхідності сім'ї надаються матеріально-технічні засоби (обладнання, матеріали для розвитку) для реалізації мети, спільно поставленої батьками та фахівцями.
11. Послуга РВ територіально доступна для сім'ї, тобто знаходиться неподалік від місця, де сім'я проживає. Батьки можуть відвідувати Центр, фахівці можуть здійснювати домашні візити, вибір місця зустрічі залежить від ефективності реалізації мети програми.
12. Послуга РВ безперервна і тривала. Сім'я отримує її не курсами, а регулярно і протягом тривалого часу (вік дитини – від 0 до 4 років).
13. У послугі РВ здійснюється супровід дитини до дитячого садку чи в іншу програму, куди піде дитина по закінченні Програми РВ.

14. Послуга РВ спирається на науково-доказові практики. Фахівці РВ знають і можуть легко і доступно пояснити батькам, на яких наукових доказах працює послуга РВ.

Ваша участь у русі за РВ для нас є цінною і необхідною. Нас всіх об'єднує єдина мета – зробити послугу РВ доступною всім сім'ям, які відчують у ній потребу. Ми віримо, що, об'єднавшись, ми зможемо досягти бажаних результатів, адже кожна дитина має право бути частиною суспільства і мати хороший старт у житті!

**Більш детальну інформацію можна знайти
за посиланнями:**

www.facebook.com/groups/358257497632009/

www.rvua.com.ua

www.ei.kharkov.ua

www.naiu.org.ua – розділ ПРОЕКТИ, Програма
«Батьки за раннє втручання
в Україні»

Видання цього буклету стало можливим завдяки фінансовій підтримці Посольства Великої Британії в Україні в рамках проекту «Батьківська адвокація послуги раннього втручання», який виконує ГО HealthProm (Великобританія) за участі Національної Асамблеї людей з інвалідністю України (НАІУ), БФ «Інститут раннього втручання». Погляди, висловлені в цій публікації, належать автору(-ам) і можуть не збігатися з офіційною позицією Уряду Великої Британії.

Розробка тексту даних рекомендацій була здійснена за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), за зміст цієї публікації відповідальність несе Програма «Батьки за раннє втручання», що фінансується Європейським Союзом, Урядом Великої Британії і Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ).

Погляди авторів, викладені в цій публікації, не обов'язково відображають позицію Уряду Великої Британії, ЮНІСЕФ і Європейського Союзу. За надану інформацію несуть відповідальність автори.

Більше інформації:

www.naiu.org.ua/programa-batky-za-rannye-vtruchannyav-ukrayini/

